

интереса. Савремено правно поље „велике Европе“ као одређен систем разних међусобно повезаних правних поредака – националних, регионалних и општеевропских (који, уз то, делују у контексту глобалног светског поретка) – тешко да може бити замишљено у облику круте хијерархијске пирамиде правних аката. Таква хијерархија више се не запажа чак ни у много интегрисанијем систему, као што је Европска унија. Једини конструктиван начин за савлађивање размимоилажења и спречавање сукоба права постаје спремност разних правних поредака на сарадњу и дијалог. Такав дијалог гради се на разумевању и прихватању појединих амандмана поводом питања у вези с којим друга страна није спремна да одступи (наравно, реч је о амандманима који су умесни само у оквирима општих базних принципа). Оваква „правна коегзистенција“ није могућа у условима субординације.

Дијалог међу различитим правним системима јесте заједнички основ њихове одговарајуће равнотеже. Управо на колосеку оваквог приступа ради Европски суд правде, за кога је поштовање националног уставног идентитета постало један од принципа његовог рада. Ефикасност правила ЕУ у унутрашњем правном поретку умногоме зависи од тога колико Европска унија и њени органи поштују национални уставни идентитет држава чланица. Посебна пажња наднационалних органа коју поклањају одредбама које формирају „језгро“ овог уставног идентитета смањује вероватноћу конфликта између националног и наднационалног права. Овакво „уставно језгро“ формирају норме о фундаменталним правима, као и норме које их гарантују – норме о основама уставног уређења. У овим питањима, по правилу, чува се уставни суверенитет држава. Од успешности овог дијалога умногоме ће зависити ефикасност целог европског система заштите права и слобода и даља хармонизација европског правног простора у овој области.

У примени на простор Савета Европе, најважнију улогу у хармонизацији националних правних система са нормама Европске конвенције могло би да одигра усавршавање правотворне функције Европског суда за људска права, која поред све њене објективне преданости процесима европске правне интеграције и правне глобализације у целини пати од недостатка демократске легитимности. Наше дискусије о заједничким проблемима и спремност да чујемо једни друге (тј. како то каже Ј. Хабермас, спремност да обезбедимо не само гласност него и чујност) – то је наш допринос који смо у стању да дамо формирању претпоставки за демократску легитимацију правотворне делатности Европског суда за људска права у духу делиберативне демократије, тј. демократије рационалног дискурса, разматрања и тражења компромиса. Завршићу реферат позитивном нотом, желим да истакнем да и поред свих тешкоћа и проблема везаних за проширење европског правног простора захваљујући укључивању у њега земаља нове демократије, наше учешће у том процесу даје њему важне